

AV RAGNHILD TAU STRAND OANES

# MLRS – Et mulig mottrekk mot bastionsforsvaret?

I dagens sikkerhetspolitiske situasjon har det russiske bastionsforsvaret fått fornyet aktualitet, og fremheves i økende grad som en mulig trussel mot norsk suverenitet i den pågående debatten. Det er da interessant å merke seg at konseptet i utgangspunktet er et defensivt trekk som i første rekke tenkes brukt i en omfattende konflikt mot en mer eller mindre likeverdig motstander. Som sådan utgjør det neppe noen større trussel i en mer isolert norsk-russisk interessekonflikt, men kan til gjengjeld ramme Norge dersom en konflikt et annet sted på kloden eskalerer til et visst nivå.



Ragnhild Tau Strand Oanes er forsvarsdebattant og lokalpolitiker fra Strand i Ryfylke.

## Innledning

Størstedelen av Russlands strategiske ubåter er stasjonert på Kola-halvøya, og disse er av avgjørende betydning for Russlands forsvar. Deres hovedfunksjon er å avskrekke angrep på Russland med kjernefysiske våpen. En robust andreslagsevne utgjør i stor grad kjernen i russisk forsvarsplanlegging. Bastionsforsvaret handler altså i første rekke om å beskytte disse ubåtene ved å skape en omfattende nektelsesboble, for på den måten å bevare Russlands andreslagsevne. De fleste elementene i dette konseptet vil ligge innenfor sjødomenet, men man må anta at det også vil omfatte til dels vesentlige elementer innenfor land- og luftdomenene.

Førsterekken i bastionsforsvaret vil trolig bestå av atomdrevne "hunter-killer" ubåter med torpedoer og langtrekkende missiler, støttet av langtrekkende luftkapasiteter. Denne linjen vil gå fra Grønland, via Island til De britiske øyer (GIUK-gapet). Bak denne linjen vil det kunne finnes flere forsvarslinjer bestående av et variert antall kapasiteter innenfor sjø-, luft- og landdomenene. I en slik sammenheng kan det blant annet være aktuelt å se for seg at Russland okkuperer deler av norsk territorium for blant annet å kunne utplassere langtrekkende landbasert luftvern her. Opprettelsen av nektelsesbobler er først og fremst nødvendig på grunn av NATOs forventede luftoverlegenhet. Særlig "hunter-killer" ubåter vil være sårbare overfor langtrekkende patruljefly, eksempelvis av typen P-8 Poseidon eller P-3 Orion. Det er da også verd å merke seg at Nordflåtens fartøyer i mindre grad er utstyrt med langtrekkende luftvern. De fartøyene som per i dag innehar denne kapasiteten befinner seg også i stor grad på sluttfasen av sine livsløp. Disse manglene må da trolig kompenseres ved at man i første rekke utvider den fysiske avstanden mellom NATOs territorium og de vitale installasjonene på Kola-halvøya. Dette kan gjøres ved eksempelvis å okkupere norsk landterritorium fra Grense-Jakobselv og fram til Porsangen eller Lyngen. En fullskala invasjon blir dermed usannsynlig, det vil snarere være snakk om å ta og holde en begrenset del av norsk territorium. Dette kan gjennomføres ved hjelp

av framrykking over land, landgangsoperasjoner, luftlandeoperasjoner, hybride operasjoner eller en kombinasjon av disse.

## Andreslagsevnen

Utgangspunktet for en tenkt konflikt hvor bastionsforsvaret aktiveres, vil neppe ligge i en bilateral norsk-russisk konflikt. Et mer relevant eksempel vil kunne være en konflikt som finner sted i Baltikum, hvor tidligere sovjetstater okkuperes. Okkupasjonen vil da kunne følges av trusler om at de okkuperte områdene tenkes forsvart med kjernefysiske våpen om nødvendig. I en slik situasjon vil det da være tvingende nødvendig å aktivere bastionsforsvaret for å sikre russisk andreslagsevne.

I en tidlig fase av konflikten vil man så kunne oppleve at deler av norsk landterritorium, eksempelvis i Finnmark, okkuperes. Dette må forventes å kunne skje som en del av at man etablerer en fremskutt førstelinje mellom Grønland og De britiske øyer som beskrevet tidligere. I et slikt scenario vil motstanderen søke å skape en omfattende nektelsesboble rundt sine mest vitale og sårbare installasjoner på Kola-halvøya. Disse installasjonene er sin tur avgjørende for at man skal klare å beskytte russiske kjernefysiske kapasiteter. Samtidig vil man på denne måten ha gode muligheter for helt eller delvis å sperre forsyningslinjene over det nordlige Atlanterhavet. Man kan med andre ord oppnå to mål over forholdsvis kort tid, både å opprettholde andreslagsevnen, og samtidig svekke NATOs muligheter for å holde eget territorium på kort og mellomlang sikt, som nevnt eksempelvis i de tidligere sovjetstatene i det indre Østersjøområdet.

De landbaserte nektelsesboblene må antas å ha en fullverdig rekkevidde på rundt 300 km, og i første rekke være basert på en kombinasjon av langtrekkende missiler innenfor luft- og sjødomenene. Eksempelvis basert på SS-N-26 eller SS-C-5 anti-skip missiler i samspill med S-300 og S-400 luftvernmissiler. Disse vil bli beskyttet og støttet av kapasiteter fra landdomenet, herunder landbaserte missiler og raketartilleri, eksempelvis Iskander og 9A52-4 Tornado.



Rakettsystemet MLRS ble sett på som en gedigen feilinvestering. Forsvaret plasserte utstyr for milliarder på lager. Flere antyder nå at systemet allikevel kan brukes til noe fornuftig. Bildet viser demonstrasjon av MLRS Launcher under overleveringsseremonien på Haslemoen i 1998. Foto: Torgeir Haugaard/Forsvaret.

I forhold til norsk territorium vil det i første omgang trolig være snakk om en begrenset aksjon. Dette innebærer at operasjonen må antas å bli ført med forholdsvis begrensede ressurser, fordi politiske og strategiske interesser vil tilsa at tyngdepunktet i konflikten vil ligge utenfor norsk territorium. Enkelte analytikere mener riktignok at det kan være en aktuell problemstilling at bastionsforsvaret utvides, og man kan oppleve at områder så langt sør som Møre og Jæren kan forsøkes okkupert. Om dette skulle være tilfelle, vil slike operasjoner være for så vidt ressurskrevende at de neppe vil finne sted i de innledende fasene av konflikten.

Dersom man lykkes i å etablere et framskutt bastionsforsvar på denne måten, vil en av konsekvensene bli at det for NATOs del vil være merkbart vanskeligere å få ført frem forsterkninger til det europeiske krigsteateret. Dette gjelder spesielt i forhold til Skandinavia og Baltikum. Ettersom Baltikum må antas å kunne være et mulig gravitasjonssenter

i en tenkt konflikt, vil dette raskt kunne gi alvorlige konsekvenser for alliansens evne til forsvare eget territorium.

Som nevnt er installasjonene på Kola-halvøya vitale, både for en opprettholdelse av russisk gjengjeldelsesevne og for gjennomføringen av bastionsforsvaret. For å sikre disse må man altså anta at russiske styrker vil kunne okkupere norsk territorium, for slik å øke den fysiske avstanden mellom NATO-kontrollert territorium og basene på Kola. Denne antakelsen er blant annet basert på avgraderte dokumenter fra begge sider under den kalde krigen. En omfattende nektelsesboble rundt det aktuelle området vil avskjære muligheten for å angripe installasjonene via tradisjonelle kapasiteter fra luft- eller sjødomenet, samtidig som at de vil ligge utenfor rekkevidde for dagens landkapasiteter. Det er likevel enkelte utviklingstrekk, særlig innenfor det ammunisjonstekniske området, som innen overskuelig framtid vil kunne gi oss muligheten til

å kunne angripe selve kjernen i bastionsforsvaret med forholdsvis enkle midler. Noe som i sin tur vil kunne bidra til avskrekking fra å utløse dette konseptet.

### Multiple Launch Rocket System (MLRS)

Per i dag vil konvensjonelt rørartilleri ha en maksimal rekkevidde på rundt 40 kilometer, men i løpet av få år vil denne trolig være utvidet til nærmere 100 km. En slik kapasitet vil da utvide slagmarken i betydelig grad, og vil i noen grad utgjøre en multi-domene kapasitet med evne til å bekjempe mål innen land- og sjødomene med en høy grad av presisjon, gitt

tilstrekkelige måldata. Kapasitetene vil likevel ha sine begrensninger, og utgjør i hovedsak et forsinkende element i forhold til en eventuell inntrenger, dog med et vesentlig potensiale som tapspåfører. For å vanskeliggjøre en aktivering av bastionsforsvaret, og i ytterste konsekvens bidra til å heve terskelen for handlinger som kan utløse slike scenarier, vil man fortsatt ha behov for evnen til å levere presis ild over vesentlig lengre avstander. Det er i den sammenheng interessant å merke seg at flere aktører, blant annet det amerikanske forsvaret, arbeider med utvikling av ammunisjon til raketartilleri med sterkt forbedret rekkevidde. Allerede i dag kan MLRS-systemet levere



Det russiske bastionsforsvaret ligger ikke der det ligger på grunn av Norge, men på grunn av Russlands geografi.

ild ut til 120 kilometer, og opp mot 300 kilometer ved bruk av ATACMS semi-ballistiske missiler. Sistnevnte får sin rekkevidde begrenset av "Missile Technology Control Regime (MTCR)", hvor det er bestemt at landbaserte missiler med mer enn 500 kg nyttelast kan ha en maksimal rekkevidde på 300 kilometer.

Det er nå kjent fra åpne kilder at det amerikanske forsvaret i dag har under utvikling ny ammunisjon til MLRS, med konvensjonelle raketter som ikke faller inn under definisjonene i MTCR. Dette prosjektet har i sine spesifikasjoner oppgitt en maksimal rekkevidde på inntil 499 kilometer. Per i dag konkurrerer Lockheed Martin og Raytheon om kontrakten. Tildelingen av denne er planlagt å skje i løpet av 2019, med de første leveransene klare i 2023. Et slikt våpensystem vil kunne utgjøre en mer kostnadseffektiv kapasitet i forhold til langtrekkende missiler som eksempelvis den før nevnte ATACMS, og samtidig ha tilfredsstillende presisjon og betydelig lengre rekkevidde. Som kjent gikk Norge til innkjøp av MLRS på slutten av 1990-tallet, men systemet ble satt bort på langtidslagring i 2005. Norge besitter med andre ord allerede denne kapasiteten, som dermed bør kunne reetableres uten omfattende materiellinvesteringer. Den sentrale investeringen i forhold til fremtidig bruk av systemet vil i første rekke være begrenset til oppgraderinger av eksisterende materiell, eksempelvis til MARS2/ LRU gjennom å inkorporere EFCS ildledningssystem. En slik oppgradering vil også sikre at våpensystemet benyttes i overensstemmelse med klaseammunisjonskonvensjonen.

Et slikt langtrekkende våpensystem basert på MLRS vil enkelt kunne omsettes til en multi-domene kapasitet, hvor man er i stand til å bekjempe mål innenfor sjø- og luftdomenene ved hjelp av landbasert artilleri. Det vil i en slik kontekst også kunne utgjøre en forholdsvis kostnadseffektiv trussel mot selve kjernen i bastionsforsvaret, de faste installasjonene på Kola-halvøya. For at bastionsforsvaret fortsatt skal kunne virke effektivt etter forutsetningen i en slik situasjon, vil man måtte utvide den fysiske avstanden mellom NATO-territorium og installasjonene på Kola vesentlig, med de operative og logistiske utfordringer dette medfører.

I et fremtidig operasjonsmiljø vil man måtte



*Det amerikanske forsvaret arbeider med utvikling av ammunisjon til rakettartilleri med sterkt forbedret rekkevidde. Bildet viser Lockheed Martin, MGM-140 ATACMS, Multiple Launch Rocket System (MLRS), Surface-to-surface missile (SSM).*

forvente at en mulig motstander besitter betydelige sensorkapasiteter i kombinasjon med evnen til å angripe mål med stor styrke og høy presisjon. Dette innebærer at motstanderen vil være i stand til å begrense vår handlefrihet og evne til å manøvrere fritt, ved å begrense vår tilgang til de forskjellige domenene innen et avgrenset geografisk område. Dette vil gjøres gjennom å etablere såkalte "nektelsesbobler". En mulig tilnærming til denne problematikken er å benytte en multi-domene tilnærming sentrert rundt landstyrker. På denne måten vil man kunne sikre terreng, begrense motstanderens handlefrihet og på

den måten motvirke etableringen av nektelsesbobler. Her vil man trolig måtte benytte spesialstyrker og jegeravdelinger med relevante ildlederkapasiteter, som i samspill med langtrekkende rør- og rakettartilleri vil kunne fungere som døråpner for egne fellesoperative styrker, også fra luft- og sjødomenene, som så langt har vært nektet adgang til det aktuelle området. Nøytraliseringen av boblene vil selvsagt måtte skje med maksimal styrke, tempo og effekt, gjennom nøye koordinerte samvirkeoperasjoner knyttet sammen og koordinert gjennom digitale nettverk.

### En allsidig verktøykasse

En kombinasjon av rør- og rakettartilleri, med tilgang på et bredt utvalg av ammunisjonstyper med tilhørende spekter av rekkevidder og presisjon, vil i sum utgjøre en allsidig verktøykasse også i mer tradisjonelle scenarier. Dersom man legger til grunn at man i framtiden vil ha tilgang på økt sensorflate, blant annet gjennom sensorinformasjon fra ubåter og F-35, samt måldata fra spesial- og jegeravdelinger, vil dette gi oss økt tilgjengelighet overfor fiendtlige troppekonsentrasjoner og høyverdimål. Måldata innhentet av våre NATO-allierte vil kunne inngå

i målbildene ved at de blant annet koordineres gjennom "Artillery Systems Cooperation Activities" (ASCA). Standoff fra bakken i eksempelvis Troms vil i tillegg avgi en vesentlig mindre signatur enn fra nettopp ubåter eller F-35, noe som igjen gir motstanderen mindre rom for mottiltak.

Over tid må vi også forvente at ny teknologi vil gi økte muligheter til å lede ild mot bevegelige mål. Dette vil i sin tur bety at denne type artillerikapasiteter på sikt vil få ytterligere økt effekt, både i forhold til nøytralisering av motstanderens nektelsesbobler, gjennomføring av egne nektelsesoperasjoner, så vel som at vi vil kunne oppnå vesentlig bedre effekt av egen kontra-ild.

Denne verktoykassen vil også tilby kostnadseffektive løsninger i de fleste scenarier, i det man vil ha tilgang på et bredt spekter av ammunisjon hvor kostnadene varierer sterkt ut fra egenskaper og

bruksområder. Man vil dermed kunne optimalisere bruken av denne type kapasiteter ut fra en kost-/ nytteverdi i forhold til det aktuelle målbildet.

For at man skal kunne nå de målsetninger som er beskrevet her, betinges det selvsagt også en vilje og evne til nytenkning. Det krever også utvikling av nye doktriner og operative konsepter som ivaretar sentrale målsetninger opp mot det fremherskende trusselbildet. Dette vil i sin tur innebære en omfattende tilpassing både intellektuelt og kulturelt, hvor man må utvikle evne å foreta helhetlige tilnærminger i en operasjonsplanlegging hvor alle domener vurderes. I så måte vil det kunne være en tanke at man oppretter en egen multi-domeneavdeling, fortrinnsvis tilknyttet brigadestrukturen i Brigade N, med evne til å integrere sensorer i digitale nettverk som igjen er koblet mot "NATO Network Enabled Capability" (NEC).

#### Referanser:

- Army Will Field 100 Km Cannon, 500 Km Missiles: LRPF CFT. (Sydney J. Freeberg jr., artikkel i Breaking Defense, 2018)
- Extending the Battlefield. (Donn A. Starry, artikkel i Military Review, 1981)
- Fires in Multi-Domain Battle. (US Army, 2016)
- HR McMaster: Army Shifts Focus to Multi-Domain Battle Concept. (J. Clemens, artikkel i Executive Gov, 2016)
- Hybridkrig, bastionsforsvar og landmakt: Hvilket Forsvar trenger vi? (Karsten Friis, kronikk i Norges Forsvar, 2016)
- Multi-domain Battle: A New Concept For Land Forces. (A. Palazzo og D. P. McLain III, 2016)
- TRADOC Pamphlet 525-3-4: The US Army Functional Concept for Fires 2020 – 2040. (US Army Training and Doctrine Command, 2017)
- Västlig militär förmåga - En analys av Nordeuropa 2017. (Krister Pallin (red.), Totalförsvarets forskningsinstitut, 2018)
- What Role Can Land-Based, Multi-Domain, Anti-Access/ Area Denial Forces Play in Detering or Defeating Aggression? (Timothy M. Bonds et al, Rand Corporation, 2017)



## TRYGG LFS

**TRYGG LFS** er en Nato-sertifisert kjetting spesielt utviklet for forsvaret som er kjennetegnet av suverent grep, høy kvalitet og lang levetid.

Telefon: 38 27 25 50  
E-post: [post@trygg.no](mailto:post@trygg.no)  
[www.trygg.no](http://www.trygg.no)



EN STERK FORBINDELSE SIDEN 1939

# The Superior Solution



## AW101

The AW101 is the class-leading medium/heavy-category helicopter, with more than 420,000 flying hours from the Arctic to the Antarctic.

Designed to meet the most demanding range, capacity, performance and safety requirements of operators in the most challenging conditions, the AW101 has demonstrated over 900nm range and aerial refuelling capability, has capacity for up to 38 troops on crashworthy seats and features the latest avionics technology, minimising pilot workload and maximising safety.

Cost-effective through-life support and comprehensive training based on extensive operational experience is available, for ongoing operational success.

Inspired by the vision, creativity and ingenuity of the great master inventor - Leonardo is designing the technology of tomorrow.

# 70

1948 • 2018